

УДК 636.3.03.082(477)

DOI 10.32900/2312-8402-2020-124-203-212

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ВІВЧАРСТВА В УКРАЇНІ

Туринський В. М., д. с.-г. н., професор

Богданова К. С., здобувач

Богданова Н. В., к. с.-г. н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті проаналізовано та узагальнено дані Державної служби статистики України за 2019 рік та станом на 1 жовтня 2020-го, а також інформацію ФАО і літературних джерел стосовно розвитку вівчарства за вказаний період. Результати досліджень свідчать, що у 2019 році у сільськогосподарських підприємствах виробництво баранини та козлятини збільшилось на 33,3 %. Виробництво м'яса загалом у господарствах усіх категорій за досліджуваний період зменшилось на 2,79 %. Найбільше овечої вовни одержано в Одеській (637 т), Закарпатській (159 т) і Миколаївській (99 т) областях. Суттєво зменшилось виробництво вовни у Вінницькій і Кіровоградській (на 50 %), Київській (на 28,6 %) і Херсонській (на 25,3 %) областях. Виробництво вовни загалом у господарствах усіх форм власності за січень-вересень 2020 року зменшилось на 12,5% порівняно з минулим роком. Настриг вовни на одну вівцю у 2019 році зменшився на 3,7 % і знаходився в межах 0,2-3,9 кг (в середньому 2,6 кг). За цим показником на першому місці в Україні Херсонська область (3,9 кг), на другому – Миколаївська (3,7 кг) і на третьому – Одеська (3,4 кг). Зниження виробництва баранини та вовни обумовлено зменшенням загального поголів'я овець в господарствах усіх категорій у 2019 році на 5,68 %, у тому числі – на 7,94% у сільськогосподарських підприємствах і на 4,94 % – у господарствах населення (різниця з даними на 1 січня 2020 і 2019 років). У 2018 році підприємствами України вироблено 18,1 тис. т овечого молока (встановлено за даними ФАО), що більше порівняно з попереднім роком на 6,63 %. В останні роки в Україні створено окремі високотехнологічні модульні ферми з м'ясо-вовнового (Львівська область) і м'ясного (Дніпропетровська область) напрямів продуктивності; з виробництва і поглибленої переробки овечого молока на м'які і тверді делікатесні сири і масло (Хмельницька, Чернівецька і Київська області).

Ключові слова: **вівчарство, напрями продуктивності, вовна, баранина, молоко, поголів'я овець**

Вівчарство – важлива галузь світового продуктивного тваринництва. В багатьох країнах світу – Австралії, Новій Зеландії, Китаї, Аргентині і в ряді інших країн вівчарство визначає економіку сільського господарства, формує державну політику незалежності в питаннях задоволення потреб свого населення, стабілізації зайнятості, регіонального сталого розвитку територій та екологічного балансу.

Вівчарство постачає народному господарству різноманітну сировину, а споживачам – дієтичну продукцію: ягнятину та баранину, молоко, сири і бринзу, а також вовну, овчини, смушки, шкірсировину, вироби з яких не мають аналогів за гігієнічними та цілющими властивостями. Вівці виробляють 13 видів продукції, тоді як велика рогата худоба – 8, а свині тільки 4. Таким чином, аналіз та узагальнення статистичних даних щодо чисельності поголів'я овець і виробництва про-

дукції вівчарства в Україні за останній період є актуальними, а саме: на 2019 рік та на 1 жовтня 2020 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з даними ФАО в світі у 2018 році налічувалося 1,209 млрд овець різних напрямів продуктивності [1]. Лідерами за кількістю овець є Китай – 164,08 млн. гол, Австралія – 70,07 млн. гол, Індія – 61,7 млн. гол, Нігерія – 42,97 млн. гол, Судан – 40,8 млн. гол, Іран – 39,6 млн. гол. Загалом в цих країнах зосереджено 34,76% світового поголів'я овець. За останні 10 років спостерігається стрімке нарощування кількості овець у Кенії (+10,2 млн. гол), Алжирі (+9,2 млн. гол), Марокко (+2,7 млн. гол), Бразилії (+3,3 млн. гол) [1].

Виявлено, що в 2018 році у світі вироблено 9,8 млн. т баранини [2]. Серед країн-виробників баранини перше місце посідає Китай (2,4 млн. т). У число світових лідерів також увійшли: Австралія (735,0 тис. т), Нова-Зеландія (470,8 тис. т), Туреччина (362,6 тис. т), Алжир (325,0 тис. т), Іран (320,7 тис. т), Англія (289,0 тис. т), Судан (264,0 тис. т). На їх долю припадає 53,03% світового виробництва цього виду м'яса.

Головними виробниками овечого молока є Туреччина (1,4 млн. т), Китай (1,2 млн. т), Греція (753,8 тис. т), Сирія (647,3 тис. т), Румунія (626,1 тис. т), Іспанія (544,5 тис. т), де річне виробництво у 2018 році становило 48,9% від загального світового [2]. Слід відмітити, що кількість товарного овечого молока збільшується не тільки у провідних країнах світу, а і в країнах СНД [3, 4]. Так, у Вірменії і Азербайджані виробництво овечого молока за останні 10 років збільшилось у 4 рази, Росії – у 2,2 рази, Молдові – у 1,6 рази [5]. Україна, відповідно до рейтингового списку країн, що виробляють овече молоко, посідає 120 місце в світі [2] – річне виробництво у 2018 році становило 18,1 тис. т., а це на 6,63% більше порівняно з попереднім роком.

Згідно прогнозованих виробничих та фінансових показників у галузі вівчарства [6] на 2025-2030 рр. в Україні планується збільшення обсягів виробництва овечого молока у 6 разів. При цьому річне виробництво у господарствах різних форм власності має досягти 30,5-132,0 тис. т.

До країн, що входять у число п'яти світових лідерів щодо виробництва вовни належить Китай (416,8 тис. т), Австралія (385,9 тис. т), Нова Зеландія (127,9 тис. т), Англія (70,7 тис. т), Туреччина (64,3 тис. т) [2]. І нині тонкорунний і напівтонкорунний напрями вівчарства відіграють значну роль в аграрному секторі економіки цих держав і роблять значний внесок у їх валютні надходження. Проте, слід відмітити, що у більшості країн світу виробництво вовни стало збитковим, за виключенням регіонів з дешевими природними пасовищами [7] та з відповідною державною політикою підтримки товаровиробників. Тому перевагу стали надавати м'ясо-вовновим швидкостиглим породам овець з тонкою вовною і напівтонкорунним м'ясо-вовновим [8, 9, 10]. Зростаючий попит на баранину, особливо на ягнятину дедалі більше обумовив розведення м'ясних порід овець [11, 12, 13].

Необхідно зазначити, що останніми роками в Україні створено окремі високотехнологічні модульні ферми з м'ясо-вовнового (Львівська область) і м'ясного (Дніпропетровська область) напрямів продуктивності; з виробництва і поглибленої переробки овечого молока на м'які і тверді делікатесні сири і масло (Хмельницька, Чернівецька і Київська області). У зв'язку з цим важливе значення має дослідження перспективних напрямів продуктивності овець в Україні.

Мета. Проаналізувати та узагальнити дані щодо виробництва продукції вівчарства в Україні за 2019 рік та станом на 1 жовтня 2020 р.

Результати досліджень. Встановлено, що кількість овець та кіз загалом у господарствах України всіх категорій за останній рік зменшилася на 4,8% (табл. 1). Найбільших втрат зазнало вівчарство в Херсонській (на 28,4%) та Житомирській (на 17,5%) областях. Зменшилось поголів'я овець та кіз і в таких областях як Донецька (на 12,1%), Черкаська (на 8,1%), Кіровоградська (на 7,1%), Вінницька (на 7,0%), Миколаївська (на 6,1%). При цьому відмічено збільшення чисельності тварин у Запорізькій, Тернопільській, Луганській, Волинській і Київській областях, відповідно на 6,1; 4,9; 4,1; 1,2 та 1,0%.

Таблиця 1

Чисельність поголів'я овець та кіз на 1 січня, тис. голів [14]

Область, регіон	Господарства усіх категорій			Сільськогосподарські підприємства			Господарства населення		
	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %
Україна	1207,9	1268,6	95,2	168,6	182,3	92,5	1039,3	1086,3	95,7
Вінницька	30,7	33,0	93,0	3,3	3,5	94,3	27,4	29,5	92,9
Волинська	16,5	16,3	101,2	1,3	1,2	108,3	15,2	15,1	100,7
Дніпропетровська	55,4	57,6	96,2	9,0	10,5	85,7	46,4	47,1	98,5
Донецька	35,5	40,4	87,9	3,9	6,8	57,4	31,6	33,6	94,0
Житомирська	22,7	27,5	82,5	3,6	5,1	70,6	19,1	22,4	85,3
Закарпатська	151,4	153,7	98,5	3,6	8,4	42,9	147,8	145,3	101,7
Запорізька	67,5	63,6	106,1	28,8	21,0	137,1	38,7	42,6	90,8
Івано-Франківська	27,6	28,1	98,2	3,6	3,8	94,7	24,0	24,3	98,8
Київська	31,5	31,2	101,0	10,5	9,5	110,5	21,0	21,7	96,8
Кіровоградська	34,0	36,6	92,9	3,6	4,3	83,7	30,4	32,3	94,1
Луганська	25,3	24,3	104,1	2,0	2,4	83,3	23,3	21,9	106,4
Львівська	31,5	31,6	99,7	5,1	4,6	110,9	26,4	27,0	97,8
Миколаївська	46,5	49,5	93,9	8,6	9,7	88,7	37,9	39,8	95,2
Одеська	293,2	319,1	91,9	38,7	44,1	87,8	254,5	275,0	92,5
Полтавська	46,9	47,6	98,5	7,6	7,7	98,7	39,3	39,9	98,5
Рівненська	15,3	15,4	99,4	0,4	0,5	80,0	14,9	14,9	100,0
Сумська	38,0	38,4	99,0	5,0	5,1	98,0	33,0	33,3	99,1
Тернопільська	15,1	14,4	104,9	1,7	1,2	141,7	13,4	13,2	101,5
Харківська	70,2	71,0	98,9	6,8	6,8	100,0	63,4	64,2	98,8
Херсонська	29,8	41,6	71,6	11,0	13,5	81,5	18,8	28,1	66,9
Хмельницька	26,5	27,3	97,1	2,0	2,3	87,0	24,5	25,0	98,0
Черкаська	26,1	28,4	91,9	2,5	3,2	78,1	23,6	25,2	93,7
Чернівецька	43,3	43,8	98,9	4,0	4,6	87,0	39,3	39,2	100,3
Чернігівська	27,4	28,2	97,2	2,0	2,5	80,0	25,4	25,7	98,8

У 2019 році, як і у минулі роки, тенденція до зменшення кількості овець в господарствах усіх категорій зберігається (табл. 2). У сільськогосподарських підприємствах поголів'я овець на 1 січня 2020 року становило 158,8 тис. голів, що на 7,94 % менше порівняно з попереднім роком. У тому числі поголів'я вівцематок і

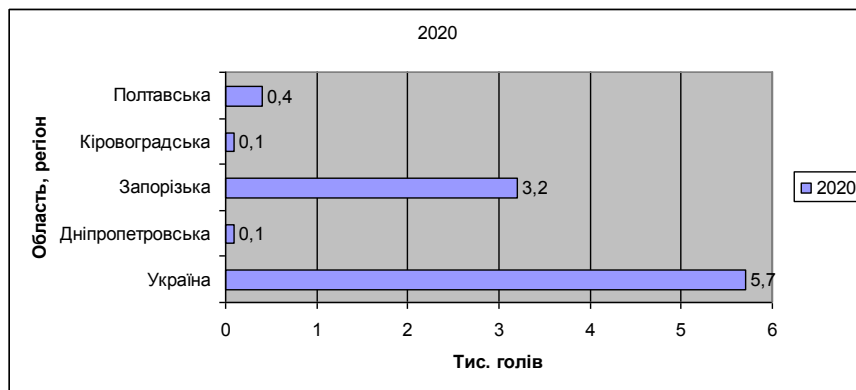
ярок зменшилось на 21,3 % і становило 67,7 тис. гол. Слід зазначити, що найбільше овець зосереджено у господарствах населення – 500,0 тис. гол., а це у 3,15 раза більше порівняно з сільськогосподарськими підприємствами. Загальне поголів'я овець в господарствах усіх категорій зменшилося на 5,68%.

Таблиця 2

Чисельність поголів'я овець у господарствах різних категорій, тис. голів [14]

Категорія господарств	2019		2020		2020 р. до 2019 р., %	
	всього овець	у т.ч. вівцемяток і ярок	всього овець	у т.ч. вівцемяток і ярок	всього овець	у т.ч. вівцемяток і ярок
Господарства усіх категорій	698,5	461,2	658,8	422,0	94,32	91,50
Сільськогосподарські підприємства	172,5	86,0	158,8	67,7	92,06	78,72
Господарства населення	526,0	375,2	500,0	354,3	95,06	94,41

У 2020 році відмічено суттєве збільшення кількості овець призначених на забій (рис. 1). Так, у господарствах усіх категорій за січень-вересень 2020 року реалізовано 5,7 тис. голів, що на 39,6% більше ніж у 2019 році. Середня жива маса забійних тварин була на 4,4% вища порівняно з попереднім роком.

Рис. 1. Кількість овець реалізованих на забій за січень-вересень, тис. гол [15]

Результати досліджень свідчать (рис. 2), що в господарствах України усіх категорій у 2019 році вироблено 13,9 тис. т м'яса у забійній масі (баранина та козлятина), а це на 2,79% менше порівняно з попереднім роком. Найбільше цієї продукції одержано у господарствах населення – 12,7 тис. т. Слід зазначити, що за досліджуваний період у сільськогосподарських підприємствах виробництво баранини та козлятини збільшилось на 33,3% і становило 1,2 тис. т.

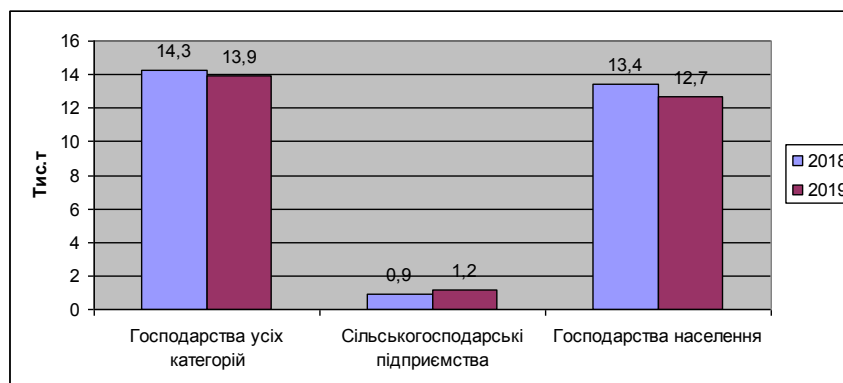

Рис. 2. Виробництво м'яса у забійній масі, тис. т [14]

Що стосується виробництва вовни, то у господарствах усіх категорій (табл. 3) за січень-вересень 2020 року одержано 1433 т овечої вовни, що на 12,5% менше ніж у 2019 році. У тому числі: у сільськогосподарських підприємствах виробництво становило 130 т (менше на 24,9%), а у господарствах населення – 1303 т (менше на 11%).

Таблиця 3

Виробництво вовни у січні-вересні 2020 р., т [15]

Область, регіон	Господарства усіх категорій			Сільськогосподарські підприємства			Господарства населення		
	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %	2020	2019	2020 р. до 2019 р., %
Україна	1433	1637	87,5	130	173	75,1	1303	1464	89,0
Вінницька	5	10	50,0	-	-	-	-	-	-
Волинська	17	19	89,5	-	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	11	11	100,0	6	6	100,0	5	5	100,0
Донецька	43	42	102,4	-	-	-	-	-	-
Житомирська	22	26	84,6	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	159	163	97,5	5	8	62,5	154	155	99,4
Запорізька	64	73	87,7	9	13	69,2	55	60	91,7
Івано-Франківська	20	20	100,0	5	4	125,0	15	16	93,8
Київська	5	7	71,4	-	-	-	-	-	-
Кіровоградська	1	2	50,0	-	-	-	-	-	-
Луганська	26	28	92,9	-	-	-	-	-	-
Львівська	17	18	94,4	-	-	-	-	-	-
Миколаївська	99	111	89,2	8	10	80,0	91	101	90,1
Одеська	637	763	83,5	31	46	67,4	606	717	84,5
Полтавська	30	35	85,7	7	7	100,0	23	28	82,1
Рівненська	22	18	122,2	-	-	-	-	-	-
Сумська	20	20	100,0	-	-	-	-	-	-
Тернопільська	3	3	100,0	-	-	-	3	3	100,0
Харківська	52	53	98,1	-	-	-	-	-	-
Херсонська	74	99	74,7	31	40	77,5	43	59	72,9
Хмельницька	5	5	100,0	-	-	-	-	-	-
Черкаська	1	2	50,0	-	-	-	-	-	-
Чернівецька	93	101	92,1	6	7	85,7	87	94	92,6
Чернігівська	7	8	87,5	-	-	-	7	8	87,5

Суттєво зменшилось виробництво вовни у Вінницькій і Кіровоградській (на 50%), Київській (на 28,6%) і Херсонській (на 25,3%) областях. При цьому найбільшу кількість овечої вовни одержано в Одеській (637 т), Закарпатській (159 т) і Миколаївській (99 т) областях. Загалом в Україні у 2019 році на 1 вівцю в середньому одержано 2,6 кг вовни, а це на 3,7% менше порівняно з минулим роком. Необхідно відмітити, що за цим показником на першому місці Херсонська область (3,9 кг), на другому – Миколаївська (3,7 кг) і на третьому – Одеська (3,4 кг). Слід відмітити, що в цих регіонах найсприятливіші кліматичні умови для розвитку саме вовнового напрямку продуктивності.

Результати проведеного аналізу свідчать про зменшення обсягів виробництва продукції вівчарства в Україні у 2019-2020 рр. Зниження виробництва баранини та вовни обумовлено зменшенням поголів'я овець у господарствах усіх категорій 15 областей України. В роботі І.І. Ібатуліна, В.О. Пабата, В.М. Туринського [6] зазначено, що зниження виробництва продукції вівчарства в Україні – це наслідок неповного використання генетичного потенціалу овець перспективних напрямів продуктивності, недостатнього селекційного, технологічного і технічного забезпечення галузі вівчарства, особливо на невеликих вівцефермах. Автори відмічають, що недостатньо уваги приділяється організаційно-економічним заходам, залученню інвестицій, створенню інтегрованих формувань, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів і кластерів, організації ринку продукції вівчарства та відстоювання інтересів товаровиробників.

Отже, стрімке нарощування племінного і товарного поголів'я овець в Україні, виробництва баранини та іншої продукції можливо за рахунок впровадження таких заходів [6]:

- створення високотехнологічних вівце-комплексів та Модулів відгодівельних майданчиків на 10, 25, 35, 50 тис. голів щорічно (на власних кормах) для виробництва високоякісної баранини та ягнятини;
- реконструкції існуючих ферм та організації племінних і товарних вівцеферм комбінованого, молочного та багатоплідного напрямку продуктивності;
- створення високотехнологічних Модулів фермерських господарств на 250-500 вівцематок з поглибленою переробкою м'яса і молока у стилі Органік, за принципом «від ферми до маркету і споживача»;
- з боку держави сприяти у виділенні сільськогосподарських угідь, земельних ділянок під пасовища і сіножаті фермерам та сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам для формування відповідної кормової бази з урахуванням щорічного нарощування поголів'я овець.

Висновки:

1. Встановлено, що загальне поголів'я овець в господарствах усіх форм власності зменшилось у 2019 році на 5,68 %. У тому числі – на 7,94 % у сільськогосподарських підприємствах і на 4,94 % – у господарствах населення.

3. Підприємствами України у 2019 році вироблено 13,9 тис. т м'яса у забійній масі, що менше порівняно з попереднім роком на 5,22 %.

4. Виробництво вовни загалом в Україні у господарствах усіх категорій за січень-вересень 2020 року зменшилось на 12,5% порівняно з аналогічним минулим періодом. Найбільше овечої вовни одержано в Одеській (637 т), Закарпатській (159 т) і Миколаївській (99 т) областях. Середньорічний настриг вовни в Україні у 2019 році порівняно з попереднім роком зменшився на 3,7% і становить 2,6 кг.

5. Підприємствами України вироблено 18,1 тис. т овечого молока (встановлено за даними ФАО), що більше порівняно з попереднім роком на 6,63 %.

5. Перспективи розвитку вівчарства в Україні полягають у: створенні високотехнологічних модульних ферм молочного, м'ясного і багатоплідного напрямів продуктивності для усіх природно-кліматичних зон України; впровадженні інноваційних технологій і високотехнологічних цехів з поглибленою переробкою овечого молока; залученні інвесторів з метою створення робочих місць і покращення соціального статусу сільських територій.

Бібліографічний список

1. FAOSTAT. URL: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QA> (дата звернення 29.10.2020).
2. FAOSTAT. URL: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QL> (дата звернення 29.10.2020).
3. Ерохин А. И. Динамика производства молока овец и коз в мире и в России. *Овцы, козы, шерстяное дело*. 2015. № 2. С. 27–29.
4. Комлацкий В. И. Перспективы развития мясо-молочного овцеводства на юге России. *Сборник научных трудов Северо-Кавказский научно-исследовательский животноводства*. Краснодар, 2016. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-myaso-molochnogo-ovtsevodstva-na-yuge-rossii> (дата звернення 29.10.2020).
5. Цынгугева В. В. Особенности развития овцеводства в России и в мире. *Экономика и бизнес: теория и практика*. 2015. №1. С. 117–121.
6. Ібатуллін І. І., Пабат В. О., Туринський В. М. Стан та шляхи підвищення експортного потенціалу галузі вівчарства України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України, Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»*. Київ, 2016. Вип. 236, С. 30–45.
7. Мороз В. А. Овцеводство и козоводство. Ставрополь, 2002. 256 с.
8. Корнієнко Г. В. Тенденції розвитку галузі вівчарства : Україна та світовий досвід. *Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки / Одеск. держ. аграрн. ун-т. Одеса*, 2014. Вип. 75. С. 54–62.
9. Комлацкий В.И., Горлов И.Ф., Бараников В.А., Мосолов А.А., Гишларкаев Е.И., Колосов Ю.А. и др. Проблемы и перспективы развития овцеводства на Юге России. *Зоотехния*. 2019. № 2. С. 6–12.
10. Ерохин А. И., Карасев Е. А., Ерохин С. А. Состояние, динамика и тенденции развития овцеводства в мире и в России. *Овцы, козы, шерстяное дело*. 2019. № 3. С. 3–6.
11. Помітун І. А., Паньків Л.П. Безвесільна А.В., Помітун Л.І. Продуктивність овець різних генотипів у зв'язку з типом їх народження та періодом ембріонального розвитку. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»*. Київ, 2016. Вип. 236. С. 253–260.
12. Похил В. І., Похил О. М., Гончар О. В., Лесновська О. В. М'ясні породи овець у Придніпров'ї. *Тваринництво України*. 2011. № 9. С. 17–20.
13. Похил В. І., Похил О. М., Лінський О. В., Голинська О. Ю. Промислове схрещування у вівчарстві за участі породи шароле. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»*. Київ, 2017. Вип. 271. С. 148–157.
14. Сільське господарство України 2019: стат. зб. / Державної служби статистики України. Київ, 2020. 221 с. (дата звернення 29.10.2020).

15. Виробництво продукції тваринництва в Україні за січень-вересень 2020 року : стат. бюл. Державної служби статистики України. URL: <http://csrv2.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 29.10.2020).

References

1. FAOSTAT. Availabel at : <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QA>
2. FAOSTAT. Availabel at : <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QL>
3. Erokhin, A. I. (2015). Dinamika proizvodstva moloka ovets i koz v mire i v Rossii [Dynamics of milk production of sheep and goats in the world and in Russia]. *Ovtsy, kozy, sherstyanoie delo – Sheep, goats and wool production*, 2, 27–29 [in Russian].
4. Komlatskiy, V. I. (2016). Perspektivy razvitiya myaso-molochnogo ovtsevodstva na Yuge Rossii [Development prospects of meat and dairy sheep breeding in Soothern Russia]. *Sbornik nauchnyh trudov Severo-Kavkazskij nauchno-issledovatel'skij zhivotnovodstva – Collection of scientific papers North Caucasian research animal husbandry*. Krasnodar, [in Russian]. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-myaso-molochnogo-ovtsevodstva-na-yuge-rossii>
5. Tsynguyeva, V. V. (2015). Osobennosti razvitiya ovtsevodstva v Rossii i v mire [Features of development of sheep breeding in the world and Russia]. *Ekonomika i biznes: teoriya i praktika – Economy and business: theory and practice*. 1, 117–121 [in Russian].
6. Ibatyllin I. I., Pabat V. O., Turunskiy V. M. (2016). Stan ta shliakhy pidvyshchennia eksportnoho potentsialu haluzi vivcharstva Ukrainy [Current condition and ways of increasing of the export potential of sheep industry of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy: Seriiia «Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnystva – Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series: Technology of production and processing of products of stock-raising*, 236, 30–45 [in Ukrainian].
7. Moroz, V. A. (2002). Ovtsevodstvo i kozovodstvo [Sheep and goat breeding]. Stavropol'.
8. Kornienko, H. V. (2014). Tendentsii rozvytku haluzi vivcharstva : Ukraina ta svitovyi dosvid [Development trends of sheep breeding : Ukraine and international experience]. *Ahrarnyi visnyk Prychornomor'ia. Ekonomichni nauk – Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoria. Economic sciences*. Odesa, 75, 54–62 [in Ukrainian].
9. Komlatskiy, V. I., Gorlov, I. F., Baranicov, V. A., Mosolov, A. A., Gishlarkayev, Ye. I., Kolosov, Yu. A. et al. (2019). Problemy i perspektivy razvitiya ovtsevodstva na Yuge Rossii [Problems and perspective of sheep breeding development in Sooth of Russia]. *Zootekhnika – Zootechnika*, 2, 6–12 [in Russian].
10. Erokhin, A. I., Karasev, E. A., Erokhin, S. A. (2019). Sostoyaniye, dinamika i tendentsii razvitiya ovtsevodstva v mire i v Rossii [State, dynamics and trends development of sheep breeding in the world and in Russia]. *Ovtsy, kozy, sherstyanoie delo – Sheep, goats and wool production*, 3, 3–6 [in Russian].
11. Pomitun, I. A., Pankiv, L. P., Bezvesilna, A. V., & Pomitun, L. I. (2016). Produktivnist ovets riznykh henotypiv u zv'iazku z typom yikh narodzhennia ta periodom embrionalnoho rozvytku [Titlescientificarticle different genotypes sheep productivity by the type of their birth and the period of embryonic and neonatal development]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia : Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnystva –*

Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series : Technology of production and processing of products of stock-raising. Kyiv, 236, 253–260 [in Ukrainian].

12. Pokhyl, V. I., Pokhyl, O. M., Honchar, O.V., & Lesnovska, O. V. (2011). M'yasni porody ovets u Prydniprov'i [Meat breeds of sheep in the Dnieper]. *Tvarynnytstvo Ukrainy – Livestock of Ukraine. Kyiv, 9, 17–20 [in Ukrainian].*

13. Pokhil, V. I., Pokhil, O. M., Linskiy, O. V., Golinska, O. Y.(2017). Promyslove skhreshchuvannia u vivcharstvi za uchasti porody sharole [The crossbreeding in sheep farming with the Charolais breed use]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy : Seriiia «Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva – Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series : Technology of production and processing of products of stock-raising. Kyiv, 271, 148–157 [in Ukrainian].*

14. Silske gospodarstvo Ukrainy 2019 : Statystychnyi zbirnyk – Agriculture of Ukraine 2019 : Statistical yearbook State Statistics Service of Ukraine (2020). Kyiv : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [in Ukrainian].

15. Vyrobnnytstvo produktsii tvarynnytstva v Ukraini za sichen-veresen 2020 roku : statystychnyi biulleten – Production of livestock products in Ukraine in January-September 2020 : statistical bulletin. State Statistics Service of Ukraine. Kyiv : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. <http://csr2.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО ОВЦЕВОДСТВА В УКРАИНЕ

Туринский В. М., Богданова К. С., Богданова Н. В., Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

В статье проанализированы и обобщены данные Государственной службы статистики Украины за 2019 год и по состоянию на 1 октября 2020-го, а также информацию ФАО и литературных источников по развитию овцеводства за указанный период. Результаты исследований свидетельствуют, что в 2019 году в сельскохозяйственных предприятиях производство баранины и козлятины увеличилось на 33,3%. Производство мяса в целом в хозяйствах всех категорий за исследуемый период уменьшилось на 2,79%. Более высокие показатели по количеству овец шерсти получено в Одесской (637 т), Закарпатской (159 т) и Николаевской (99 т) областях. Существенно уменьшилось производство шерсти в Винницкой и Кировоградской (на 50%), Киевской (на 28,6%) и Херсонской (на 25,3%) областях. В сравнении с прошлым годом производство шерсти в хозяйствах всех форм собственности за январь-сентябрь 2020 года уменьшилось на 12,5%. Настриг шерсти на одну овцу в 2019 году уменьшился на 3,7% и находится в пределах 0,2-3,9 кг (в среднем 2,6 кг). По настригу шерсти на первом месте в Украине Херсонская область (3,9 кг), на втором – Николаевская (3,7 кг) и на третьем – Одесская (3,4 кг). Снижение производства баранины и шерсти обусловлено уменьшением общего поголовья овец в хозяйствах всех категорий в 2019 году на 5,68%, в том числе – на 7,94% в сельскохозяйственных предприятиях и на 4,94% в хозяйствах населения (разница с данными на 1 января 2020 и 2019 годов). В 2018 году предприятиями Украины произведено 18,1 тыс. т овечьего молока (установлено по данным ФАО), что больше в сравнении с предыдущим годом на 6,63%. За последние годы в Украине созданы отдельные высокотехнологические модульные фермы мясо-шерстного (Львовская область) и мясного (Днепропетровская область) направлений продуктивности; по производству и углубленной переработке овечьего молока на мягкие и твердые деликатесные сыры и масло (Хмельницкая, Черновицкая и Киевская области).

Ключевые слова: овцеводство, направления продуктивности, шерсть, баранина, молоко, поголовье овец

STATE AND TRENDS OF THE DEVELOPMENT OF COMPETITIVE SHEEP BREEDING IN UKRAINE

Turynskiy V.M., Bogdanova K.S., Bogdanova N.V., The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The article analyzes and summarizes data of the State Statistics Service of Ukraine for 2019 and on October 1st, 2020, information from the FAO and literature sources on sheep breeding development. The research results show that lamb and goat production increased by 33.3 % at agricultural enterprises in 2019. Whole meat production decreased by 2.79 % during the study period in farms of all categories. The regions that obtain the most significant wool quantity are Odesa (637 tons), Zakarpattia (159 tons), and Mykolayiv (99 tons). Wool production decreased significantly in Vinnytsia and Kirovohrad (by 50 %), Kyiv (by 28.6 %), and Kherson (by 25.3 %) regions. In January-September 2020, entire wool production decreased by 12.5 % in farms of all ownership forms compared to the previous year. In 2019 wool clip per sheep decreased by 3.7 % and was in the range of 0.2-3.9 kg (average 2.6 kg). According to this indicator, the first place in Ukraine takes the Kherson region (3.9 kg), the second – Nikolaev (3.7 kg), and the third – Odesa (3.4 kg). In 2018, Ukrainian enterprises produced 18,1 thousand tonnes of sheep's milk (according to FAO data), which exceeds the previous year by 6,63 %. The decrease in lamb and wool production is due to a decrease in sheep stock's total number in farms of all ownership forms. In 2019 the number decreased by 5.68 %, including – 7.94 % in agricultural enterprises and 4.94 % – in households (the difference with data on January 1st, 2020. and 2019). Ukraine established separate high-tech modular-type farms in the meat-wool (Lviv region) and meat (Dnipropetrovsk region) areas of productivity, also farms for the production and in-depth processing of sheep's milk into soft and hard delicatessen cheeses and butter (Khmelnitsky, Chernivtsi and Kyiv regions).

Keywords: sheep breeding, productivity directions, wool, lamb, milk, sheep population

УДК 636.4.082.32

DOI 10.32900/2312-8402-2020-124-212-224

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ПЛЕМІННОЇ ЦІННОСТІ СВИНОМАТОК З ВИКОРИСТАННЯМ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ

Халак В. І., к. с.-г. н., с. н. с.

Козир В. С., д. с.-г. н., професор, академік НААН України

Інститут зернових культур НААН

Руденко Є. В., д. вет. н. член-кор. НААН України

Інститут тваринництва НААН

В статті наведено результати досліджень відтворювальних якостей свиноматок різної племінної цінності, а також визначено економічну ефективність їх використання в умовах промислового комплексу. Дослідження проведено